

Új pedagógiai utakon - Szerkesztői beköszönő

dr. habil. Szűts Zoltán

Zsigmond Király Főiskola, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

szutszoltan@gmail.com

On new educational ways – Editor's introduction

Bevezetés

Kedves Olvasó!

Szakmai életrajzom kiderül, hogy az online kommunikációról és marketingről, a digitális kultúráról, az új médiáról és az információs társadalomról szóló diskurzus kutatója, oktatója vagyok.

A tudományos munkáim, kutatásaim és előadásaim, a digitális kultúra, az online kommunikáció- és média, a marketing és PR, illetve az információs társadalom és digitális pedagógia témakörét járják körül. 2008-tól a digitális kultúra, a szövegek megőrzésének, az internetes kommunikációs és média formák mint műalkotások témájában publikáltam a Médiakutatóban, Jel-Képben, Századvégben, Korunkban, Alföldben, Kortársban, Szépirodalmi Figyelőben, Irodalomismeretben, E-nyelv magazinban, az IEEE és VLL konferencia kiadványaiban, az Információs Társadalomban, Civil szemlében, World Literature Studiesban, az Opus et Educatioban és természetesen az EDU-ban.

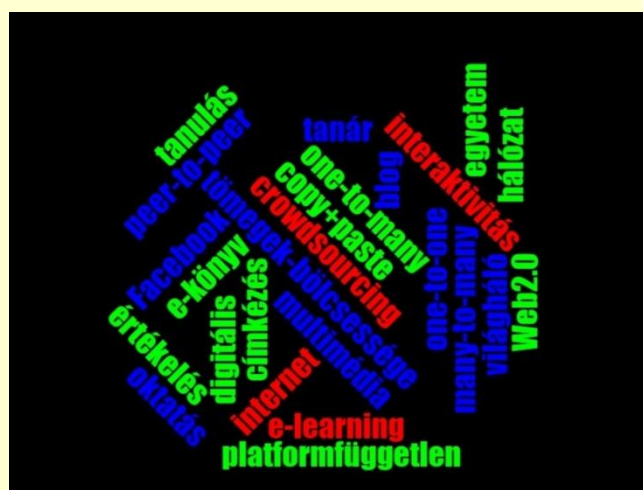
Legfontosabb tudományos eredményem a 2013-ban az Osiris Kiadónál megjelent *A világháló metaforái. Bevezetés az új média művészetébe*, mely a művészet, média és világháló kapcsolatának elbeszélésére vállalkozik. Az alapvetően szakemberek és felsőoktatásban tanulók számára készült kötet a témát igyekszik összefüggő narratívaként kezelni úgy, hogy a vezérfonál szerepét az online környezet új publikációs paradigmája és az információs kultúra, a felhasználói közösség tölti be. A kötetet a köz és szakkönyvtárak mind az irodalomtudomány, mind a szociológiai szekcióba sorolták.

Tanítottam az Eötvös Loránd Tudományegyetem, a szöuli Hankuk University of Foreign Studies-on, a Kodolányi János Főiskolán, tanítok McDaniel College (Westminster, Maryland, USA) budapesti kampuszán, és jelenleg a Zsigmond Király Főiskola és a Budapest Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem oktatója vagyok.

Tagja vagyok az MTA Köztestületének, a Magyar Kommunikációtudományi Társaságnak, a Médiakutató tanácsadói testületének, a Neveléstudományi Egyesületnek, a Magyar Pedagógia Társaságnak, a Magyar Nevelés – és Oktatókutatók Egyesületének (HERA), a Magyar Nyelvstratégiai Kutatócsoportnak, a Magyar Irodalomtörténeti Társaságnak, a BME Visual Learning Lab – Képi tanulás műhelyének, illetve a művészeti egyesületek közül a Magyar Írószövetségnek.

Ami nem derül ki az életrajzomból az, hogy mindvégig végigkísért a pedagógia módszerekkel való hol sikeres, hol sikertelen kísérletezés, a best practice-ok keresése, és az infokommunikációs technológiák iránti örökös elköteleződés (rajongás).

Pedagógiai kutatásaimban alapvetően több jelenség foglalkoztat, melyek a 2014-ben a KJF gondozásában, e-book formájában az Egyetem 2.0 kötetben (Szűts, 2014) is összefoglaltam. Alapállításom, hogy a tanítás-tanulás, illetve digitális pedagógia megkerülhetetlen kérdéseivé vált a megváltozott tanár-tanuló viszony (a mindentudó tanár mellett megjelenik a hálózaton kereshető tudás), a hiteles források kérdése, illetve a tudás megszerzésének tértől és időtől függetlenné vált módja, az e-learning, majd a némileg tradicionális fordulatként jellemezhető b-learning (blended learning). Mindennapi oktatási tapasztalat bizonyítja, hogy a jelenben az egyetemi hallgatók mindennapi életének részévé váltak a közösségi oldalak, kiemelten a Facebook. A minket körülvevő információ mennyiségének robbanásszerű növekedése gyökeresen megváltoztatja a tanári szerepeket. A tanárok tehát nem csupán információ forrásként funkcionálnak, vagy módszertani segítséget hívatottak biztosítani a tanulóknak, hanem mintegy moderátori funkciót töltenek be. A tanárok feladata ma, hogy olyan tanulókat neveljenek ki, akik az élethosszig tartó tanulás – life long learning rendszerben maradnak. Ma ennek a tanulási formának számos megvalósulása van, legdinamikusabb fejlődő irányzata a digitális technológiához, Web 2.0-ás környezethez és közösségi oldalakhoz köthető.

Pozitívumok, előnyök és örömök

Tudományos gondolkodásom alapköve, hogy az internet nem egyszerűen új technológia, hanem a társadalmi lét és a tudás új szerveződése, mely fokról-fokra kiszorítja a korábbi kommunikációs architektúrákon alapuló társadalom-és tudás szerkezeteket, átalakítja a társadalmi kapcsolatok terét, újra teremti a társadalmi struktúrát (Csepeli & Prazsák, 2010). A világhálón történő kommunikáció legyőzi a fizikai távolságot is, melyet az ipari korszakban elterjedt globális és tömeges légitársaságok már kikezdtek, hiszen egy hipertextben a legnagyobb és egyben legkisebb távolság is csupán egy linknyi, minden objektum, valamennyi számunkra fontos tudás ugyanis klikkelésszerűen van egymástól, illetve a virtuális térbe a fizikai világ bármely pontjáról be lehet lépni.

Korunk hálózati környezetében, az oktatási folyamat keretén belül a felhasználó tartalom fogyasztóból tartalom létrehozó válik. Ennek a technikai környezetét a mai internetes szolgáltatások többségét jelentő közösségi média és Web 2.0-as szolgáltatások biztosítják, és a digitális pedagógiának fel kell készülnie ezen kihívásokra (Molnár, 2008; Molnár, 2013; Kálmán 2014; Lükő, 2009).

A felhasználók részéről a jelenben igény mutatkozik az ismeretek azonnali megszerzésére. Az információs társadalom viszonyai közepette a tudás jellege megváltozik: gyakorlatiasabbá, multimediálisabbá és transzdiszciplinárisabbá lesz. Megváltoznak ugyanakkor a tudás megszerzésének jellemző mintázatai is: uralkodóvá válik az egész életen át tartó tanulás, ismét elhalványul a gyermek és a felnőtt közti éles – merőben újkori – fogalmi megkülönböztetés, a formális iskolai intézményeket pedig egyre inkább fölvaltják a nyitott művelődés virtuális környezetei (Benedek, 2008). A formális tudás átadása is változásokat szenved, az előadók a multimediális elemeket felvonultató prezentációkra is támaszkodnak (Lőrincz & Sturcz, 2013). A korszerű és hatékony oktatás feltétele a digitális tartalmak aktív bevonása. A tartalom már kibővült videókkal, animációkkal, és megjelenik az e-könyv használatának kérdése is (Kerekes, 2015, p. 56-57).

A Web 2.0 kontextusában a világháló univerzális és konvergens platform. Univerzális, mert alkalmas kommunikációs csatornaként és média felületként funkcionálni, miközben képes a közösségi tartalomlétrehozás színterévé is válni. Konvergens, mivel megszünteti a számítógépek segítségével végbemenő kommunikáció eszköz és szoftverfüggőségét, hiszen egyetlen felületen, a világhálón, és egységes technológiai sztenderdek alkalmazásával válik elérhetővé a felhasználók számára (Törteli, 2015).

A recepció a Web 2.0 fogalmára gyakran a részvételi kultúra webes megnyilvánulásaként hivatkozik. Ezen felfogás szerint a felhasználó nem egyszerűen elszenvedője az online tartalmaknak, hanem interaktív alakítója is. Nem csupán tartalom fogyasztásról van szó, hanem egyidejűleg tartalom gazdagításról, tartalom létrehozásáról, megosztásáról (Dragon, 2008).

Kérdések és félelmek

A számos pozitívum mellett azonban a tanulás, a hálózat, a digitális pedagógia kapcsolata számos kérdőjelet és veszélyt is rejt. A központ hiánya jellemző a Web 2.0-ra, így a kooperáció veszi át a kontroll szerepét. Ezen környezetben elmosódik a határ a hivatásos kommunikátorok és tartalomlétrehozók, illetve civilek között, így a Web 2.0-ban a szakemberek és laikusok egyenrangúak, ami konfliktusokhoz és értékzavarhoz vezethet. A rendszer előnye, hogy a média így demokratikussá válik, és megkerüli a kapuőröket vagy cenzorokat, viszont sokkal nagyobb lesz a manipuláció lehetősége, mivel megszűnnek a korábban elfogadott alapértékek.

Z. Karvalics László szerint „a tudással és annak fragmentációjával kapcsolatos posztmodern foratókönyvek az egyes tudásterületek áttekinthetlenségének növekedésével és a speciális ismeretekre épülő gyakorlati tevékenységek iránti rohamos bizalomcsökkenéssel indokolják szkepszisüket (Karvalics, 2003; 178-179).

Reális félelmekkel is állunk tehát szemben. Különösen a felnőttképzés keretében merül fel a probléma, hogy kontakt tevékenység nélkül hatékony-e a tanulás. Választ kell adnunk a közösségi oldalak állítólagos elmagányosító tulajdonságára is. Kutatások támasztják alá, hogy téves az a kritika, miszerint a világhálón folytatott aktivitás a felhasználó tárgyi világban folytatott interakciója kárára megy, hanem valójában kiegészíti azt (Gershuny, 2003).

A hálózaton megfigyelhető az információ alul- és túlszabályozottsága. A digitális kódolás, illetve a felhasználóbarát számítógépes környezet megjelenése lehetővé teszi a gyors kereshetőséget, könnyű másolhatóságot, megoszthatóságot és remixelhetőséget.

További probléma, hogy a digitális kódoltságból fakad a másolásvédelem kudarca, mely két területen is megnyilvánul. A kiadók egyrészt képtelenek lépést tartani az új megosztási és másolási technikákkal, másrészt pedig a másolásvédelmet magukba foglaló rendszerektől elfordul a közönség, mely olyan közegben szocializálódott, mely filozófiája szerint az online elérhető tartalmak minden esetben ingyenesek. Felnőtt egy generáció, mely

úgy érzi, az online elérhető szellemi tulajdon ingyenes. Az új kontextus alapvető jellemvonásai az azonnaliság, a populáris tartalom, és a copy+paste magatartás.

Mélyebben is megvizsgálandó kérdés lenne, hogy a képernyőolvasás hogyan ássa alá a szövegértési képességeket, hiszen a copy+paste logika azt sugallja, hogy keresd meg a lényegét és vidd. Egyre kevésbé tűnik ugyanis fontosnak a forrásszövegek integritása, autoritása, megbízhatósága, ami számos veszélyt rejt magában. Az összeszedetettt törmelékek összerendezése így többnyire mechanikus, mozaikszerű (Orlovsky, 2004). A tanulás során pedig nem mindig bizonyul értékesnek.

A copy+paste logikája és kísértése rávilágít például arra, hogy számos egyetemi hallgató, aki forrásokat többnyire az interneten keres gyakran a szerkezet és hivatkozások nélküli, kollégái által írt jegyzeteket is a szerkesztett tartalommal egyenértékűnek tartja, és bizony gyakorlati problémát jelent számára, amire egy tanulmányt, vagy TDK dolgozatot kell írnia. Nekünk, tanároknak feladatunk ezt is észrevenni, és módszertani óráinkon a tudományos szövegek típusait, azok szabályait is elsajátítani a hallgatókkal.

A hálózati környezetben létrejött tömegek bölcsessége kizárja a hagyományos publikálási mechanizmusokat (hatályon kívül helyezi a kapuőrök, szerkesztők és kiadók rendszerét). Tisztázandó kérdés tehát, hogy ezt az újfajta tudást követi-e az intézményi struktúra, illetve „ki ad kulcsot” a használatához. A kizárólagos teljességre való jog formálása nélkül kijelenthetjük, hogy egy új tanulási folyamat kialakítására van szükség, melynek alapja az online források hitelességének felismerése. Mivel a világháló természetéből adódik, hogy a szolgáltatások folyamaton fejlődnek vagy eltűnnek, illetve újak jelennek meg, komoly hangsúlyt kell fektetni arra, hogy az oktatott anyag mindig a legfrissebb, éppen aktuális állapotot tükrözze.

Végszó

Munkámmal, ötleteimmel a főszerkesztő, a szerkesztőbizottság és a szerzőink munkáját szeretném segíteni.

Irodalom

Csepeli Gy., Prazsák G. (2010). *Örök visszatérés? Társadalom az információs korban*. Budapest: Jászöveg.

Dragon, Z. (2008). Mi vagy te, web kettes interaktivitás? <http://www.dragonweb.hu/blog/mi-vagy-te-web-kettes-interaktivitas/> (hozzáférés dátuma: 2015. 04. 17).

Gershuny, J. (2003) Web Use and Net Nerds: A Neofunctionalist Analysis of the Impact of Information Technology at Home. *Social Forces*, 82, 141-168.

Kálmán A. (2014). A Tudásháromszög, az egyetemi kultúra megújítója. In Mészáros Attila (szerk.), *A felsőoktatás tudományos, módszertani és munkaerőpiaci kihívásai a XXI. században*. Győr: Széchenyi István Egyetem, 242-256.

Kerekes P. (2015). Az elektronikus könyvről – Oktatáson innen és túl. *Iskolakultúra*, 2015/3, 56-71.

Lőrincz É. & Sturcz Z. (2013). *Prezentáció*, Budapest: Typotex Kiadó.

Lükő I. (2009). A digitális pedagógia és a mobil tanulás szekció vitaindító előadás. In. 5. Magyar Nemzeti és nemzetközi Lifelong Learning Konferencia, MELLearn Egyesület, Debrecen 22-28.

Molnár Gy. (2008). Az IKT-val támogatott tanulási környezet követelményei és fejlesztési lehetőségei. *Szakképzési Szemle* 24:(3) 257-278.

Molnár Gy. (2013). New learning spaces? M-learning's, in particular the Ipad's potentials in education. *International Journal of Interactive Mobile Technologies*, 7:(1), 56-60.

Orlovsky G. (2004). A digitális szövegkiadás helyzetéről vitaindító és javaslatok. <http://magyar-irodalom.elte.hu/biop/barbar/cikkek/og.htm> (utolsó hozzáférés: 2015. 02. 16.).

Szűts Z. (2014). *Egyetem 2.0*. Székesfehérvár: Kodolányi János Főiskola.

Törteli T. M. (2015). A digitális szövegek értő olvasása. *Létünk*, 2015/4, 129-137.

Z. Karvalics L. (2003). *Információ, társadalom, történelem*. Budapest: Typotex; 2003.